

diumenge, 10 de febrer de 2008

La Celestina era catalana

Jordi Bilbeny, defensor de la catalanitat de Colom, fa noves investigacions

MANUEL CUYÀS

Em trobo en Jordi Bilbeny i parlem. Jordi Bilbeny és l'historiador que ha demostrat –o ha intentat demostrar, segons els seus adversaris, o no ha demostrat res, segons els seus enemics– que l'almirall Cristòfol Colom era tan català com vostè i jo, que no tenim res de genovesos, i que no va sortir de Palos de Moguer, on no hi ha hagut mai cap port, sinó de Pals.

Després d'escriure llibres i articles i de fer pel·lícules sobre la catalanitat de Colom, Bilbeny va ser dels que van

propagar que Miguel de Cervantes potser no es dia així, que és el que tothom es pensa, sinó que es deia Miquel Sirvent, dels Sirvent de València de tota la vida, i que el *Lazarillo de Tormes*, considerada l'obra cimera de la picaresca espanyola, tenia de títol original *Llàtzer de Tormos*. Tormos és una localitat de la Marina Alta. Ara, quan me'l trobo i parlem, Jordi Bilbeny m'explica que està en procés de demostrar que *La Celestina* també és una obra de redacció catalana, i més concretament del català de València. «S'hi parla d'un paisatge marítim que des de Castella evidentment no es podia contemplar, i d'un eclipsi que només va ser visible a València i a Galícia.» Però n'hi ha més. L'humanista Lluís Vives afirma en un dels seus textos en llatí que *La Celestina* va ser escrita en «la nostra llengua.» «Quina era la llengua de Vives?», em pregunta retòricament Bilbeny.

Li dic que a aquest pas deixarà el castellà sense literatura, i em contesta que ha estat prèviament Castella, la que ens ha volgut escatimar la nostra. A veure. Hi ha molta gent que es pren les teories de Bilbeny en broma, però s'ha de dir que ell és un home molt seriós i que quan fa una afirmació no es basa en suposicions ni desitjos sinó en documents i textos que troba en arxius i biblioteques. Ara mateix, quan me'l trobo, s'encamina cap a la Biblioteca de Catalunya, on ja el coneixen i on saben que li han de servir els documents més erudits, aquells que no acostuma a llegir ningú. I s'ha de dir també que no és que Jordi Bilbeny tingui un interès especial que Colom fos català o que Cervantes fos de Xàtiva i escrivís com Joanot Martorell. Bilbeny no és un col·leccionista de trofeus en favor de la causa catalana carrinclona, sinó que la seva intenció és desemmascarar la manipulació que, segons ell, la història i la cultura castellanen han exercit

sobre la catalana. Si Colom passa per castellà o genovès, és per raons personals que interessaven Colom i perquè hi va haver un interès sistemàtic per part de Castella de llevar-li els orígens.

Abans genovès que català. Amb el *Lazarillo de Tormes* o amb *La Celestina* ha passat semblantment i ha passat també que s'han donat o s'han volgut donar per originals les traduccions castelleses d'aquestes obres. «Ara imagina't que no s'hagués conservat l'original català de *Tirant lo Blanc* sinó només la traducció castellana que el mateix editor va fer onze anys més tard. La literatura castellana ja se l'hauria fet seu.» Aquella traducció, m'explica, va sortir sense el nom de l'autor, com si fos anònima. De vegades algú altre se l'apropriava, com en el cas del *Lazarillo*. Es veu que en aquells temps de què parlem ja passava com ara, que els autors catalans tenen poca sortida a Espanya si mantenen que es diuen Antoni o Josep.

Només la potentíssima València de l'època i Catalunya, amb set universitats, podien produir gruix cultural davant la Castella deprimida reduïda a una sola universitat. Ho diu Jordi Bilbeny, que aprofita per revelar la incògnita que havia torturat sempre Joan Fuster: com és que aquest país ric i culte i llengua pròpia no produïa res? Bilbeny diu que no ens haurien d'estranyar les seves afirmacions, sinó les contràries. El *Lazarillo* i els ambients per on es mou el personatge no podien ser de Toledo.

Bilbeny porta un sarró ple de llibretes amb anotacions. Jo no sé què pensar, però els asseguro que una conversa amb ell és una caixa plena de sorpreses que s'han de tenir en compte, que eixamplen l'esperit i que de vegades són més suggestives que un relat de lladres i serenos.

Jo hauria de tenir el despatx al tren. Fins ara no els havia dit que m'havia trobat Jordi Bilbeny al tren perquè al final semblarà que a mi les coses només em passen en aquest mitjà de locomoció. Vam baixar tots dos a l'estació de la plaça de Catalunya i al moment que jo anava per treure'm el bitllet de la butxaca em va caure a terra el bolígraf. Jordi Bilbeny va córrer a recollir-lo i a quedar-se'l. Li vaig dir que era meu i em va contestar que l'havia trobat a terra. «Sembles castellà.», li vaig dir. «I tu sembles català, amb aquest sentit de la propietat tan desenvolupat.»

Els explico l'anècdota perquè vegin que Bilbeny té un gran sentit de l'humor. La gent amb sentit de l'humor ho és tot menys sectària i carregada de romanços.

http://www.vilaweb.cat/www/elpunt/noticia?p_idcmp=2733457